

Ústav filosofie a religionistiky FF UK

Posudek bakalářské práce

Ženy a antistruktura: nebezpečná autonomie během oslav Thesmoforií Women and Antistructure: Dangerous Autonomy during the Thesmophoria Celebrations

Autor: Hana Saňáková

Vedoucí: doc. Radek Chlup, PhD.

Oponent: Martin Pehal, PhD.

1) Struktura argumentace: 8/8

Je výklad srozumitelný? Je na každém místě zřejmé, co chce autor/ka říci a proč to říká právě nyní? Je práce přehledně členěna a splňuje cíl, který si autor/ka vytknul/a?

Tato bakalářská práce zkoumá postavení žen ve starověké řecké společnosti, zejména během oslav Thesmoforií, náboženského svátku zasvěceného bohyním Démétér a Persefoně. Práce se zabývá mytologickým pozadím, rituály prováděnými během těchto oslav, a konceptem “antistruktury”, kdy docházelo k dočasnému převrácení nebo pozastavení společenských norem. Hlavní body a argumentační linie jsou následující:

1) Festival Thesmoforie – charakteristika:

- a. Slavený provdanými ženami v Athénách a dalších řeckých obcích v 5. století př. n. l.
- b. Tento svátek byl jednou z mála příležitostí, kdy se ženy mohly setkat bez přítomnosti mužů a provádět rituály spojené s plodností, zemědělstvím a cudností.
- c. Součástí rituálů bylo půst, procesí a obětování, zejména oběť setat.

2) Role žen:

- a. Thesmoforie umožňovaly ženám získat určitou míru autonomie, která jim běžně v patriarchální struktuře řecké společnosti nebyla dostupná.
- b. Ženy přebíraly role obvykle vyhrazené mužům, například pořádání shromáždění a rozhodování, což symbolizovalo dočasné převrácení genderových rolí.

3) Koncept antistruktury:

- a. Festival ztělesňuje koncept antistruktury, kdy byl normální společenský řád dočasně narušen.

Ústav filosofie a religionistiky FF UK

- b. Teorie Victora Turnera je využita k porozumění tomu, jak tyto rituály umožňovaly vyjádření potlačovaných emocí a přání, čímž poskytovaly kontrolovaný prostor pro uvolnění společenských napětí.
- 4) Mytologický a náboženský kontext:
 - a. Rituály byly hluboce propojeny s mýtem o Démétér a Persefoně, který symbolizuje cyklickou povahu života, smrti a znovuzrození.
 - b. Thesmoforie oslavovaly znovusjednocení Démétér a Persefony, což odráželo společenský význam ženských pout a přechodu z panenství k mateřství.
- 5) Sociální a politické implikace:
 - a. Svátek posiloval legitimitu manželství a roli žen v domácnosti i širší komunitě.
 - b. Sloužil také jako veřejné potvrzení postavení ženy jako řádné manželky a matky v rámci polis.

Práce je jasně strukturována, přičemž jasně směřuje k závěru. Zejména zahrnutí výzkumných otázek (str. 9) je velice originální prvek, jenž bych formalizoval a zavedl jako povinnou součást pro všechny práce podávané na oboru religionistika na ÚFaR.

2) Formální úroveň: 7/8

Pracuje autor koherentně se zkratkami, syntaxí bibliografických odkazů, přepisy cizích slov apod.? Užívá správně poznámek pod čarou? Nedopouští se pravopisných chyb a jazykových neobratností?

Práce je formálně velice pečlivě zpracována. Níže jsou body, jichž by se autorka měla v budoucnosti v dalších pracích vyvarovat:

- U dat, resp. rozsahů, je třeba užívat pomlčku „-“ namísto spojovníku „-“ (nikoliv: 70-130 n. l.; správně: 70–130 n. l.).
- Drobné překlepy nepřekračují přijatelnou míru (např. „standartní“ [špatně] ve smyslu „běžný“, namísto „standardní“ [správně] apod.).
- Výjimečně jsou užitá slova v nečeských vazbách, resp. ve špatných významech (např. str. 18: „Bohyně v sobě v této části mýtu kulminuje dvě protichůdné mocné síly [...]“ – „kulminovat“ nemá význam „propojovat“, jak je užit zde, ale „vrcholit“, např. „Záplavy kulminují...“; stejně tak na str. 30 a v Závěru).
- Některá čísla pozn. pod čarou jsou jiným fontem než samotné poznámky (např. pozn. 81–3, 86, 88 apod.); některé poznámky mají jinou velikost fontu (např. pozn. 141).
- Autorka má tendenci psát složitější souvětí, což někdy vede k chybám v interpunkci (např. str. 30, první věta třetího odstavce apod.). Nejjednodušší řešení je naučit se psát kratší věty, což nakonec pomůže i srozumitelnosti. Jindy je naopak užitá interpunkce tam, kde být nemá (např. str. 31: „Obě tyto síly na rozhraní kultury a přírody,[sic] jsou velmi mocné [...]“).

Ústav filosofie a religionistiky FF UK

3) Práce s prameny: 8/8

Pracuje autor průhledným způsobem se sekundárními prameny? Využívá primární prameny a pracuje s pramennými jazyky všude tam, kde je to na místě? Pracuje s prameny metodicky správně?

Autorka pracuje s prameny jednotně, transparentně a důsledně. Užívá klasické překlady, na všechny citované pasáže odkazuje. Sekundární prameny jsou v poznámkách i v bibliografii citovány systematicky a konzistentně.

4) Vlastní přínos: 6/8

Je práce pouze mechanickým kompilátem, nebo autor/ka své primární i sekundární prameny přetavuje v nějaký nový, organický celek a vnáší do tématu nějaký vlastní pohled?

Práce poskytuje vhled do toho, jak festival Thesmofoří sloužil jako prostor pro ženy k uplatnění autonomie a zpochybnění společenských norem, zatímco zároveň posiloval tradiční hodnoty starověké řecké společnosti. Koncept antistruktury hraje klíčovou roli v porozumění významu tohoto svátku, který dokázal jak podvracet, tak podporovat patriarchální řád. Byť to není originální pozice v tom smyslu, že byla již předchozími autory formulována, autorka souvislým a smysluplným způsobem propojila několik interpretací (zejm. T. Turnera, M. Douglas a R. Chlupa), jež dohromady tvoří velice plastický výklad. V tom považuji práci za originální.

5) Obecný přesah práce: 5/8

Je práce způsobem zpracování tématu zajímavá i pro toho, kdo se sám danou problematikou nezabývá?

Práce celkově interpretuje účast žen na thesmofořích jako formu jakéhosi „uvolnění napětí“, jako „psychologickou úlevu a možnost sebevyjádření. Tento rituální únik umožňoval ženám prožít a naplnit své hluboké emoce, což zřejmě mohlo přispívat také k jejich psychické stabilitě a schopnosti plnit své každodenní povinnosti“ (str. 33). Antistrukturální prvky tedy autorka vykládá klasicky freudiánským způsobem „tlakového hrnce“, což je vlastně velice tradiční a v mnoha ohledech neproblematická pozice, byť z hlediska obecnějšího přesahu vysoce relevantní téma. Nezodpovězená ovšem zůstává jedna velká otázka, kterou autorka svým výběrem tématu implikuje, ale nevěnuje se jí – a totiž, zda případně jak tato zkušenost vede k transformaci celého systému. Je to pouze tak, že zkušenost thesmofoří pomáhá ženám „překlepat další rok patriarchálního útlaku“, přičemž po jejich konci se poslušně vrací do svých rolí manželek, anebo bychom o tomto rituálu mohli uvažovat jako o nástroji, jenž společenskou strukturu paradoxně nějak proměňuje skrze paralelního upevňování daného *statusu quo*? To je samozřejmě mnohem komplexnější a velice nesamozřejmá otázka, pro níž má bakalářská práce příliš omezený formát, byť vnímám, že by se jí mohla autorka

Ústav filosofie a religionistiky FF UK

v budoucnosti ještě zabývat. V tomto ohledu by práce mohla být výrazně zajímavější i pro někoho, kdo se nezaměřuje na starověké Řecko.

Celkové hodnocení: 35/40

Práce splňuje všechny nároky kladené na bakalářskou práci, navrhuji ji přijmout k obhajobě a hodnotím ji 35 body a známkou *výborně*.

V Klínci u Prahy, dne 30. srpna 2024
Martin Pehal